

In de commissie-Davids horen geen politici

Alleen experts kunnen klaarheid brengen in het onderzoek naar de Irak-oorlog.

Aline Bos en Lars Tummars

onderzoeker bij de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap; onderzoeker aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Met de benoeming van een commissie om de Nederlandse steun aan de aanval in Irak te onderzoeken, is een hevige discussie losgebarsten. De oppositie had er geen goed woord voor over. SP-fractievoorzitter Agnes Kant noemde de onderzoekscommissie een *old boys network* dat 'het straatje van Balkenende moet gaan schoonvegen'. Het is de standaardreflex bij het instellen van een commissie als deze. De kritiek op deze commissies is vaak gericht op de samenstelling.

Wat betreft de voorzitters van onafhankelijke overheidscommissies is er ook zeker reden voor kritiek. Wijnand Duyvendak stelde ooit een 'schaduwmacht top-10' van commissievoorzitters op. In deze top 10 staan *old boys* als Elco Brinkman (CDA) en Hans Alders (PvdA).

Uit eigen onderzoek dat wij hier naar hebben gedaan blijkt dat meer dan 60 procent van de commissievoorzitters een loopbaan heeft in politiek en bestuur, oftewel, de wereld van de opdrachtgevers. Willibrord Davids, die het onderzoek naar de Nederlandse steun aan de Irak-oorlog gaat leiden, komt uit de rechterlijke macht. Dat is voor voorzitters minder voor de hand liggend. Slechts 11 procent van de commissievoorzitters heeft een loopbaan bij de rechterlijke macht.

De concrete kritiek op de keuze voor Davids was deels misplaatst. Opvallend is dat hij als politiek neutraal te boek staat, daar waar commissievoorzitters in veel gevallen wél een bekende partijpolitieke voorkeur hebben (die geregeld overeenkomt met die van de regeringspartijen).

Toch is ook Davids te typeren als een van de *old boys*. Hij is als voormalig president van de Hoge Raad een goede bekende in het landelijk openbaar bestuur.

De leden van onderzoekscommissies, daarentegen, zijn bijna altijd inhoudelijke experts. Voor de buitenstaander zijn ze relatief onbekend, maar binnen de commissie zijn zij bepalend voor het resultaat. Leden van ad hoc commissies brengen vooral vanuit het maatschappelijk middenveld (29 procent), de wetenschap (25) en het bedrijfsleven (25) hun kennis in. Hier snijden de opmerkingen van Agnes Kant en andere critici dus geen hout.

Davids gaat nu de rest van de commissie samenstellen. Inhoudelijke expertise, geloofwaardigheid en neutraliteit zijn cruciale voorwaarden voor lidmaatschap. Het is onverstandig om ministers van Staat te kiezen, zoals premier Balkenende voorstelt. Het parlement vraagt om waarheidsvinding: hoe verliep de besluitvorming over politieke steun aan de inval in Irak daadwerkelijk? Het vertrouwen wordt dan niet gewekt door *old boys* als Ruud Lubbers (CDA) en Wim Kok (PvdA).

Kamerleden Hans van Baalen (VVD) en Femke Halsema (GroenLinks) stellen terecht dat deskundigheid het uitgangspunt moet zijn als de waarheid onomstotelijk moet worden vastgesteld. De kwaliteit van de leden van de commissie is daarom essentieel. Daarbij past niet de politieke dimensie van oudgedienden uit de politiek.

Het kiezen voor ministers van Staat riekt meer naar een politiek compromis dan waarheidsvinding. In het licht van de felle kritiek op de keuze voor een commissie en de vraag van de oppositie om een parlementair onderzoek, is een keuze voor inhoudelijke, neutrale experts de beste optie. Davids is nu aan zet.